

Олесь Гончар

(1918-1995)

"Жити варто так, щоб на цьому
чудесному шляху не
побільшувати страждання
і печалі світу, а усмішкою
вітати його безмежну
радість і таїну..."
Уільям Сароян

Видатних митців, що досягли вершин творчості, зробили великий внесок в історію, культуру рідного народу або й усього людства, часом називають за їхніми найвідомішими творами чи образами, в яких найяскравіше втілені їхні ідеали, найглибше розкрита їх людська й мистецька сутність: Тараса Шевченка – Кобзарем, Івана Франка – Каменярем, Максима Горького – Буревісником, Андрія Малишка – Сурмачем.

Олеся Гончара можна по праву назвати Прапорonosцем. Адже він завжди – на правому фланзі, в гущі подій, за справедливість, за мир, за добро людям. Чи то навчаючись в університеті, чи боронячи Вітчизну в лавах добровольців-студбатовців, чи створюючи свої талановиті книги...

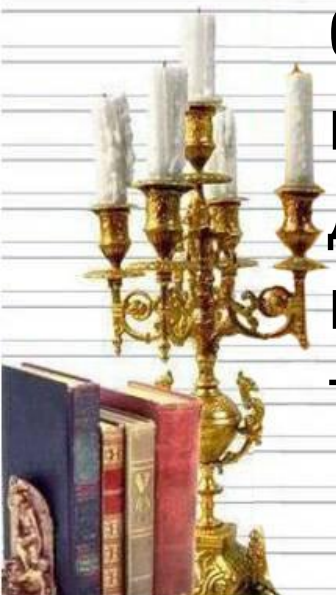

Олесь Гончар – видатний письменник, великий майстер слова, чиї твори вже сьогодні заслужено вважаються радянською класикою. Як і всьому "поколінню Брянських" – тим, кому на початок війни було десь 20-25 років. Гончару судилося в житті пройти важкими фронтовими шляхами, зазнати й гіркоти відступу та поразок, і біль втрат, і радість Перемоги. Трудом і зусиллями цього покоління підвелася Вітчизна з руїн, утвердила мир на землі, скорила атом, послала своїх синів у Космос. Шлях Олесь Гончара – типовий для цього покоління.

Олесь Гончар по праву назвали великим Українцем, совістю нації, подвижником її духовного відродження.

Шанувальникам творчості письменника добре знані його художні твори – від прославлених "Прапороносців" до книги-спогаду "Далекі вогнища". Відома і його багатогранна злободенна публіцистика, яка ввібрала в себе думки про українське духовне відродження, про видатні постаті нашої культури, про все, що хвилювало, тривожило його.

Народився Олесь (Олександр) Терентійович Гончар 3 квітня 1918 року в селі Ломівка, під Катеринославом (сучасний Дніпропетровськ), у сім'ї робітників Терентія Сидоровича і Тетяни Гаврилівни; батько перед війною працював у приміському колгоспі (де й загинув від німецької авіабомби), мати – на заводі металевих виробів.

Батьки письменника Терентій Сидорович і Тетяна Гаврилівна та сестра Олександра

У 1921 році померла матір Олександра, хлопець переїхав до бабусі та дідуся (батьків матері) у слободу Суха, тепер Кобеляцького району Полтавської області, з 1925 року вчився в рідному селі, потім у с. Горішках. У 1933 році – після закінчення семирічної школи в с.Бреусівка Козельщинського району працював у редакції районної газети "Розгорнутим фронтом" (с. Козельщина).

У цьому будинкові народився Олесь Гончар

Протягом 1933-1937 років О.Гончар навчався в Харківському технікумі журналістики ім. М.Островського; по закінченні недовго працював учителем у с. Мануйлівка, потім в обласній газеті "Ленінська зміна". Саме тоді він писав перші оповідання і повісті (найбільш відомими з них є "Черешні цвітуть" та "Іван Мостовий"). У 1936 році почалася громадянська війна в Іспанії, і Олесь намагався домогтися того, щоб його відправили добровольцем на фронт. І це таки сталося – тільки в страшному 1941 році.

*Хата-музей Олесь Гончара в селі Суха Кобеляцького району
Полтавської області*

У 1938 році молодий письменник вирішив продовжити навчання і вступив до Харківського державного університету.

Коли розпочалася війна, вчорашній студент узяв до рук зброю. Гончар був старшим сержантом, старшиною мінометної батареї; звичайно, що на передовій писати не було часу. Але іноді Олесь встигав занотувати олівцем у блокноті, який завжди носив з собою, римовані рядки. Він сам називав їх "конспектами почуттів". У ті роки народилися герої "Атаки", "Братів", "Думи про Батьківщину", інших новел і романів письменника; написав поезії (видані 1985 року окремою книгою "Фронтові поезії"). Нагороджений орденами "Слави" і "Червоної Зірки", трьома медалями "За відвагу", медаллю "За оборону Києва".

Олесь Гончар серед однополчан

У 1945 році О.Гончар демобілізувався з армії, оселився у старшої сестри в Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетровський університет у 1946 році, працював асистентом кафедри української літератури цього університету, переїхав до Києва, вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН України, почав професійну літературну діяльність, в журналі "Україна" надрукував романтичне оповідання "Модри Камінь".

Олесь Гончар – студент Дніпропетровського університету

Протягом 1946-1947 рр. О.Гончар написав романи "Альпи", "Голубий Дунай" (Державна премія СРСР, 1948 р.), "Злата Прага" (Державна премія СРСР, 1949 р.), які склали трилогію "Прапороносці", вперше опубліковану в журналі "Вітчизна".

Гвардії старший сержант мінометної роти

У 1947-1959 роках вийшла його повість "Земля гуде", збірки оповідань "Новели", "Весна за Маврою", "Південь", "Чарикомиші", "Мама з Верховини" та ін., повісті "Микита Братусь" (1951 р.), "Щоб світився вогник", роман-диалогія "Таврія" (1952 р.), "Перекоп" (1957 р.), книгу нарисів "Зустрічі з друзями" (1950, про Чехословаччину), "Китай зблизька" (1951 р.).

Олесь Гончар в робочому кабінеті

У 1959-1971 роках Олесь Гончар є головою правління Спілки Письменників України, у 1959-1986 роках – секретарем правління Спілки письменників СРСР; депутат Верховної Ради СРСР та УРСР.

Олесь Гончар з дружиною Валентиною і донькою Людмилою біля Троїцького собору

Роман "Людина і зброя"(1960 р.) отримав Державну премію УРСР ім. Т.Г.Шевченка 1962 року.

Олесь Гончар біля пам'ятника Миколі Леонтовичу в Тульчині

У 1961 році вийшла книга нарисів "Японські етюди", у 1963 році – роман у новелах "Тронка" (Ленінська премія, 1964 р.).

Олесь Гончар і Павло Тичина

У 1966 році на V з'їзді письменників України Олесь Гончар виступив з доповіддю "Думаймо про велике". У 1968 році опублікований роман "Собор".

Олесь Гончар і Платон Воронько

Протягом 1970-1976 років письменник створив твори: роман "Циклон" (1970 р.), збірник статей "Про наше письменство" (1972 р.), повість "Бригантину" (1973 р.), роман "Берег любові" (1976 р.).

*Олесь і Валентина Гончарі на урочистому вечорі з нагоди 150-річчя від дня народження Льва Толстого.
Київ, Державна опера ім. Т. Г. Шевченка, 1978 р.*

У 1973 році він очолив Український республіканський комітет Захисту миру, став членом Всесвітньої Ради Миру.

Олесь Гончар із сином Юрієм. Одеса

У 1978 році Олеся Терентійовича Гончара обрано академіком АН УРСР, присуджено звання Героя Соціалістичної праці. Роман О. Гончара "Твоя зоря" (1980 р.) отримав Державну премію 1982 року, вийшов збірник статей "Письменницькі роздуми" (1980 р.). У 1986 році опубліковані повість "Далекі вогнища", новели "Корида", "Чорний яр", "Двоє в ночі", повість "Спогад про океан".

Олесь Гончар у 1990 році вийшов з КПРС (вступив 1946 р.). У 1991 році опубліковано збірник статей "Чим живемо. На шляхах до українського Відродження". У 1992 році Олеся Гончару присвоєно почесний ступінь доктора Альбертського університету (Канада). У 1993 році Міжнародний біографічний центр у Кембриджі (Англія) визнав О. Гончара "Всесвітнім інтелектуалом 1992-1993 років".

Олесь Гончар, його онука Леся і поет Станіслав Реп'ях біля пам'ятника Михайлові Коцюбинському. Чернігів, 1977 р.

Робота над "Прапорonosцями" тривала три повоєнних роки. В цей час, правда, Олесь Гончар публікує ще кілька новел і повість "Земля гуде", завершує навчання в вузі (Дніпропетровський університет, 1946), але головним підсумком цих років стає трилогія "Прапорonosці". На сторінках журналу "Вітчизна", а згодом і окремим виданням з'явилися всі три частини роману ("Альпи", 1946; "Голубий Дунай", 1947; "Злата Прага", 1948). Високу оцінку творові, відзначеному двома Державними преміями СРСР, дали тоді Ю. Яновський, П. Тичина, О. Фадєєв, Остап Вишня.

Олесь Гончар у Чернігові

Після завершення роботи над трилогією "Прапороносці" героїка війни і далі хвилювала митця. В кінці 40-х і на початку 50-х років він пише низку новел ("Модри Камень", "Весна за Моравою", "Ілонка", "Гори співають", "Усман та Марта" й ін.), багато в чому суголосних з "Прапороносцями". У написаній тоді ж документальній в основі своїй повісті "Земля гуде" зображено діяльність молодіжної підпільної організації "Нескорена Полтавчанка", очолюваної комсомолкою Лялею Убийвовк.

Олесь і Валентина Гончарі в Карпатах

Видані протягом 50-х років книги новел "Південь" (1951), "Дорога за хмари" (1953), "Чари-комиші" (1958), повісті "Микита Братусь" (1951) і "Щоб світився вогник" (1955) присвячені мирному життю людей, важливим моральним аспектам їхніх взаємовідносин, а романна дилогія "Таврія" (1952) і "Перекоп" (1957) – історико-революційній проблематиці.

Олесь Гончар в селищі Айвазовське в Криму

Якісна новизна романів "Людина і зброя" (1960) та "Циклон" (1970) полягала в тому, що акцент у них зроблено на найсокровенніших питаннях життя і смерті людини, на проблемах незнищенності її.

*Олесь Гончар, Олексій Коломієць і Валентина Гончар.
Дубулти, Латвія, 1976 р.*

Свіжість погляду на світ, незвичайну заглибленість у життя продемонстрував автор "Прапорonosців" у нових своїх творах, що з'явилися протягом 60–70-х років. Серед них – романи "Тронка" (1963), "Собор" (1968), "Берег любові" (1976), "Твоя зоря" (1980), повість "Бригантина" (1972), новели "Кресафт" (1963), "На косі" (1966), "Під далекими соснами" (1970), "Пізнє прозріння" (1974) та ін.

Зустріч з читачами

Працю на ниві художньої прози Олесь Гончар постійно поєднує з літературно-критичною творчістю. Почавши ще в студентські роки з досліджень поетики М.Коцюбинського і В.Стефаника, він згодом створив десятки статей, які вже публікувалися в трьох окремих книгах ("Про наше письменство", 1972; "О тех, кто дорог", 1978; "Письменницькі роздуми", 1980) та входили частково до шеститомного зібрання творів письменника.

Олесь Гончар, Іван Драч, Віктор Коптілов, Сава Голованівський, Микола Бажан. Конча-Озерна, 1981 р.

Твори О.Гончара перекладалися на 67 мов, а творчий досвід письменника засвоюється і вітчизняними, і зарубіжними майстрами слова.

Олесь Гончар на Форумі Миру в Парижі

Був знаним літературознавцем, культурологом, критиком, небайдуже ставився до тих політичних процесів, що відбувалися в суспільстві. Його пристрасний, схвильований голос на повну силу зазвучав з трибун різноманітних демократичних з'їздів в останні роки життя. Це було своєрідним благословенням землякам побудувати омріяну сотнями поколінь попередників незалежну державу, вибороти собі право гідно називатися нацією.

*Олесь Гончар з юними
скрипалями Наталкою
Артемоною, Рейнбов Фогт,
7 травня 1987 р.*

Олесь Гончар і Назим Хікмет

Помер Олесь Гончар 16 липня 1995 року, похований у Києві на Байковому кладовищі.

У 2005 році Президент України присвоїв Олеся Гончару звання Герой України (посмертно).

Олесь Гончар на дачі в Кончі-Озерній. Травень, 1995 р. Останнє прижиттєве фото

Твори Олесея Гончара

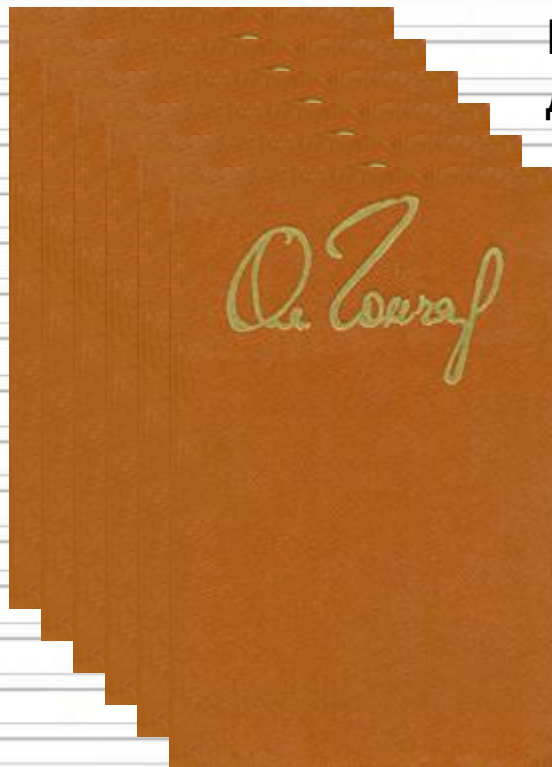

Гончар О.Т. Твори: У 12-и томах. – К.: Наукова думка, 2001.

Зібрання творів О.Т.Гончара в 12-и томах – це найповніше видання спадщини письменника, в якому друкуються романи, повісті, щоденники та листування, яке вдалося зібрати на час його виходу в світ. У першому томі подається трилогія "Прапороносці", текст якої автор допрацьовував навіть в останній рік свого життя, а також поетичні твори, написані переважно у роки війни, які частково виходили окремою книжечкою "Фронтіві поезії" та повністю друкувалися у збірці "Поетичний пунктир походу".

Гончар О.Т. Твори: В 7-и томах. — К.:
Дніпро, 1987.

Олесь Гончар. Твори: В 6-и томах. — К.:
Дніпро, 1978.

Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х томах: Т. 1 (1943-1967) / Упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В.Д.Гончар., [Худож. оформ. М. С. Пшінки]. – К.: Веселка, 2002. – 455 с., іл.

Перший том "Щоденників" видатного письменника, фронтовика, громадського діяча Олесь Гончара охоплює значний часовий період – з 1943 року по 1967 рік, період, коли вже були написані романи "Прапороносці" і "Собор", період, коли прийшли світова слава і всенародне визнання та любов.

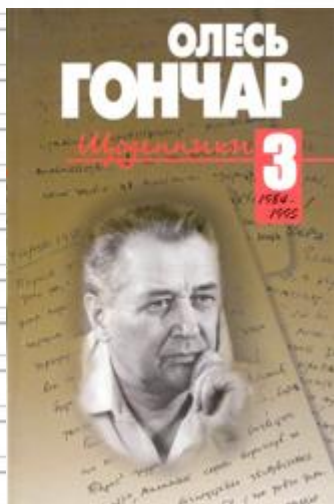
Гончар О.Т. Щоденники: У 3-х томах: Т. 2 (1968-1983) / Упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В.Д.Гончар., [Худож. оформ. М.С.Пшінки]. – К.: Веселка, 2003. – 607 с., іл.

До другого тому "Щоденників" Олесь Гончара увійшли записи, що охоплюють період з 1968 по 1983 роки, – час найбільшого "розквіту" тоталітаризму в нашій державі. Тиск тоталітаризму Олесь Гончар відчув на собі в повній мірі: після публікації роману "Собор" – виклику режимові – розпочалася ганебна "соборна кампанія" цькувань, принижень, що розтяглася на довгі роки.

Гончар О.Т. Щоденники: У 3-х томах: Т. 3 (1984-1995) / Упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В.Д.Гончар., [Худож. оформ. М.С.Пшінки]. – К.: Веселка, 2004. – 606 с., іл.

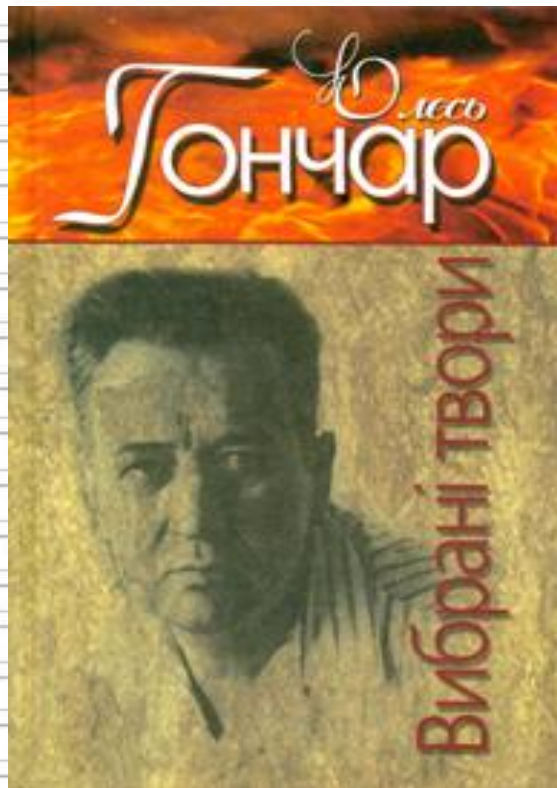
До третього, останнього, тому "Щоденників" увійшли записи, зроблені за останні десятиріччя життя письменника – 1984-1995 роки. Зі сторінок "Щоденника" Олесь Гончар постає перед читачем активним політичним і культурним діячем, глибоким філософом, тонким психологом. Незважаючи на поважний вік, хвороби – його дух молодий, думки свіжі, сповнені нових ідей і сподівань.

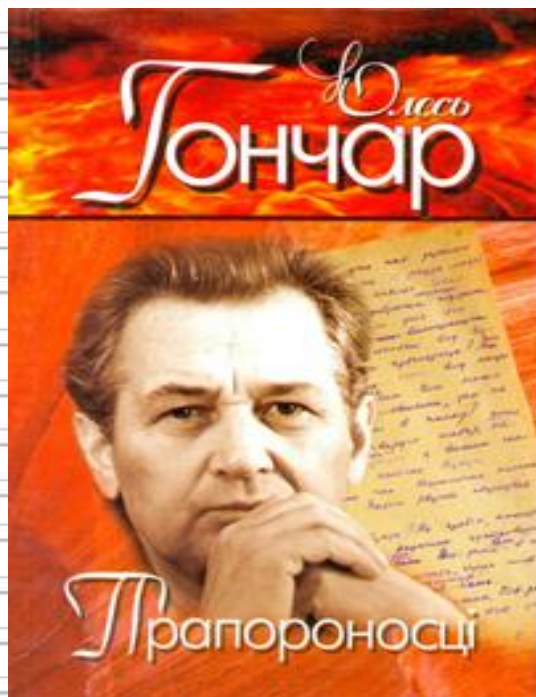
Гончар О. Твори: В 2-х т. – К.: Наукова думка, 1993. – (Б-ка укр. літ.)

Гончар О. Вибрані твори. – К.: "Сакцент
Плюс", 2004. – 512 с.

Гончар О. Прапороносці. – К.: Сакцент
Плюс, 2005. – 416 с.

Гончар О.Т. Прапороносці: Трилогія. – К.:
Дніпро, 1987. – 471 с., іл. (Шкільна
бібліотека)

Гончар О. Людина і зброя. – К.: Сакцент Плюс, 2005. – 317 с.

Гончар О.Т. Людина і зброя: Роман. – К.: Укр. письменник, 1994. – 287 с. – (Шк. б-ка)

Гончар О. Людина і зброя. Роман. – Молодь, 1980. – 336 с. – (Шк. б-ка)

Гончар О. Тронка. Собор. – К.: Сакцент Плюс, 2005. – 542 с.

Гончар О. Собор: Роман. – К.: Веселка, 1992. – 286 с., іл. – (Шк. б-ка).

Гончар О. Собор: Роман. – К.: Дніпро, 1989. – 270 с.

Гончар О. Собор: Роман. – Торонто, Канада: "Нові дні", 1968. – 240 с.

Гончар О. Циклон. Твоя зоря: Романи. – К.: Сакцент Плюс, 2005. – 734 с.

Гончар О.Т. Циклон: Роман. – Ужгород: Карпати, 1981. – 264 с., іл., портр. – (Б-ка "Карпати").

Гончар О. Поетичний пунктир походу:
Поезії. – К.: Видавничий центр
"Просвіта", 2000. – 120 с.: фот.

Гончар О. Твоя зоря: Роман. – М.: Совет.
писатель, 1983. – 308 с.

Гончар О.Т. Письменницькі роздуми.
Літературно-критичні статті. – К.: Дніпро,
1980. – 314 с.

Гончар О. Ілонка: Оповідання. – К.: Веселка, 1972. – 24 с.

Гончар О. Романові яблука / Малюнки Ганни Журновської. – К.: Веселка, 1986. – 31 с.

Олесь Гончар
ДОРОГА
ЗА ХМАРИ

Гончар О. Солов'їна
сторожа: Оповідання /
Худож. Валерій Сюрха. –
К.: Веселка, 1989. – 16 с.

Олесь Гончар
СОЛОВ'ІНА
СТОРОЖКА

Гончар О.Т. Дорога за хмари:
Оповідання / Худож. В.М.
Безкаравайний. – К.: Веселка,
1984. – 15 с., іл.

Гончар О.Т. Модри Камень: Оповідання та повісті / Худож. А.І.Резниченко, В.Я. Савадов. – К.: Веселка, 1989. – 308 с., іл. – (Звитяга).

Гончар О.Т. Бригантина: Повість, оповідання / Худож.-ілюстратор О.Г.Жуков. – Харків: Фоліо, 2006. – 383 с. – (Українська літ.)

Гончар О. Бригантина: Повість. – К.: Дніпро, 1986. – 208 с. – (Шкіл. бібл.)

Гончар О.Т. Бригантина: Повість: Для серед. шк. віку / Худож. К.В.Штанко. – К.: Веселка, 1992. – 223 с., іл.

Гончар О.Т. Бригантина: Повість – К.: Дніпро, 1984. – 311 с., іл. – (Пед. б-ка Світ в образах)

Гончар О. Бригантина: Повесть. – М.: Худ. литература, 1981. – 264 с.

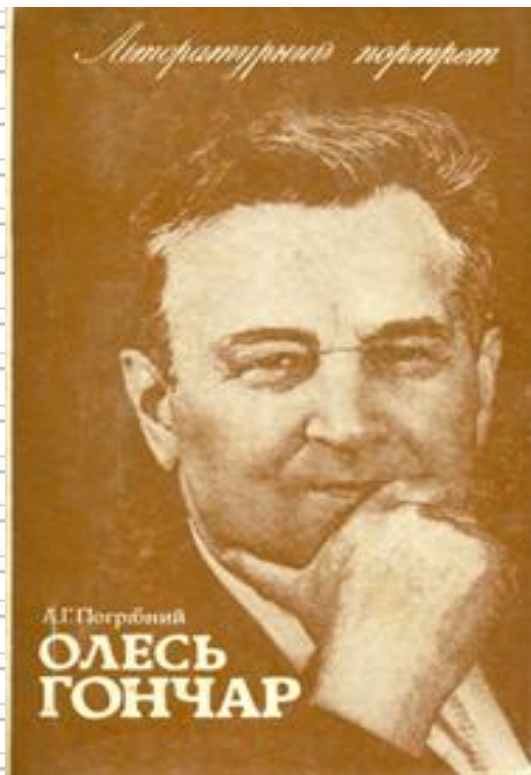
Книги про Олеся Гончара

Слово про Олеся Гончара: Нариси, статті, листи, есе, дослідження (Упоряд. В.Коваль). – К.: Рад. письменник, 1988. – 647 с.

Вінок пам'яті Олеся Гончара: Спогади. Хроніки. / Упоряд. В.Д.Гончар, В.Я.П'янов. – К.: Укр. письменник, 1997. – 453 с., іл.

Погрібний А.Г. Олесь Гончар: Нарис творчості. – К.: Дніпро, 1987. – 242 с., іл. – (Літературний портрет).

Наєнко М.К. Краса вірності. У творчому світі Олеся Гончара. – К.: Дніпро, 1981. – 216 с.

Семенчик І.Р. Олесь Гончар – художник слова: Дослідження. – К.: Дніпро, 1986. – 260 с.

"Прапороносці" Олеся Гончара і зображення людини на війні: Матеріали творчої конференції. Упорядник М.К. Наєнко. – К.: Дніпро, 1985. – 141 с.

Коваль В.П. "Собор" і навколо собору.
– К.: Молодь, 1989. – 272 с.

При підготовці презентації використаний матеріал з сайту
Здолбунівська централізована система публічно-шкільних бібліотек
<http://lib.ukrsd.com.ua/index.php?name=Pages&op=page&pid=120>